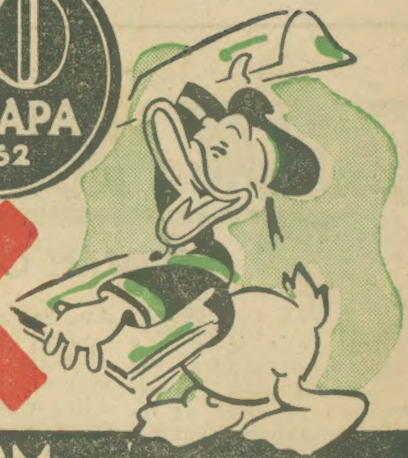
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 126 — Субота, 29 мај 1954

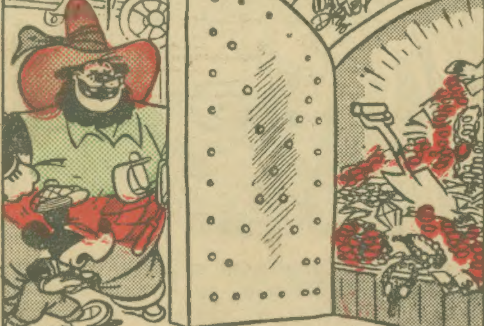
Мики трага за Мула-лом

Дабини заробљеници

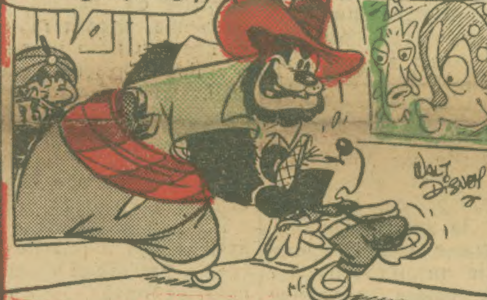
16

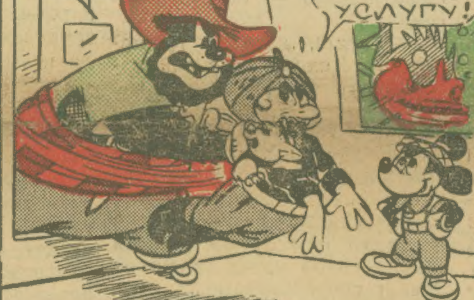

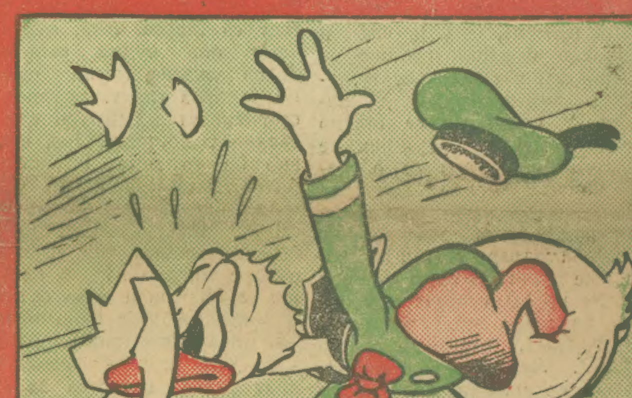

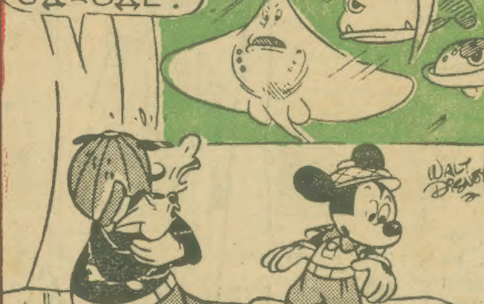

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(4)

„Публика која је јуче у сали позоришта Парамунт присуствовала претстави америчког вештака за говор из трбуха и одушевљено поздравила његово извођење, још је дуго после завршетка приредбе расправљала и покушавала да погоди како је извођач успевао да тако брзо одговара сам себи, а да то нико не примети. Једни су тврдили да се у сали налазио неки његов партнер, такође вештак за говор из трбуха. Ово објашњење било би прихватљиво да се глас није јављао из разних делова сале и да нисмо сигурни да за то време нико из публике није мењао место. Други верују да се у сали налазило неколико добрих скривених звучника и да је извођач морао имати пред собом неки мали микрофон, такође добро скривен. Он, међутим, тврди да је јучерашња претстава била веће изненађење за њега но за публику и да појма нема ко му је то одговарао").

Упркос томе што смо се првих дана тако лепо, готово дечачки забављали стварајући забуну куд год бисмо кренули, упркос занимљивим разговорима и дискусијама које смо имали с Марсовцем, мене није напуштало осећање нелагодности и неког неодређеног страха.

Треће или четврте ноћи његовог боравка код нас — јер од оног догађаја у аутобусу он се више није одвајао од Цима и мене, па је чак и становао у нашој собици — лежао сам у свом кревету, узалуд покушавајући да заспим. У глави ми се стално мотала мисао: из којих се разлога он — ако се о њему уопште могло говорити као о нечему што има одређен род — дошао на земљу и шта ту тражи? А шта значе оне речи којима је при нашем првом сусрету одговорио на једно моје неизречено питање... „кад буде дошло време". Лежао сам и размишљао, не марећи више за то што он зна све моје мисли. У почетку сам још и покушавао да себе приморам да у његовом присуству мислим о свему другом само не о њему.

Али, сви моји покушаји остајали су без успеха. Доцније се нисам више ни трудио и пустио сам мислима на вољу.

Кад сам најзад, уморан од брига и размишљања, стао лагано да тонем у сан, спазио сам у једном углу наше собе неку једва видљиву светлост. Светлост није била стална, већ се наизменично гасила и палила као светлосни сигнали. И, што је било најчудније, није се јављала само на једном месту.

У тренутку сам се расанио и, не размишљајући шта радим, придигао се у кревету и сео. Светлости је намах нестало. Шта је то било? Претпостављао сам да се у том делу собе „сместио" наш гост са Марса. Али, откуд и чему она чудна светлост? Једна ужасна мисао синула ми је кроз главу, али већ истог тренутка немоћно сам се свалио у постељу. Јер, чак и ако би то моје објашњење било тачно, ја нисам могао ништа да предузмем да бих га проверио. Изгубио сам све изгледе самим тим што сам о томе мислио. Издао сам се, јер је Марсовац знао све моје мисли. А није било начина да мисли зауставим. Очајан, узео сам највећу дозвољену дозу једног средства за спавање. Но, протекло је ипак прилично времена пре него што сам утонуо у сан.

Сутрадан ујутру прва моја мисао била је да је глупо пустити да све тече својим током и да морам нешто предузети. Пре свега, требало је да дознам шта је значила она светлост и шта Марсовац намерава да чини. Иако сам знао да он чита моје мисли и да зна моје планове, тврдоглаво сам кренуо у напад.

Док смо разгледали извештаје у новинама о догађају у сали позоришта Парамунт, запитах Марсовца:

— Како то да сте ви у стању да говорите као и ми?

Први пут сам тада приметио да се са Цимом нешто догађа. Он узбуђено диже поглед с новина и чудно ме погледа.

Ми смо између себе често разговарали о Марсовцу, водили смо и дуге разговоре с њим, али некако нам дотад није пало на памет да му поставимо то просто питање, као и остала која су с тим била у вези. Сазнање о том нашем пропусту изгледа да је изненадило Цима и он се, мрштећи се — сећам се да је то увек чинио кад би му што било нејасно — обрати Марсовцу:

— Заиста, како је то могућно? Колико су наши научници могли да утврде, на Ганимеду, па чак и на Марсу, нема довољно ваздуха да би се звучни таласи могли преносити. А ипак, мора да имате неки начин за међусобно споразумевање. Јасно је да то није говор, мислим звучни говор којим се ми на Земљи споразумевамо...

— Како разговарам с вама објаснићу вам другом приликом. То није засад ни важно, јер то питање мање интересује једног од вас но оно друго: наиме, како се ми Марсовци споразумевамо између себе. Одговор је једноставан: помоћу светлости.

На ове његове речи, изговорене гласом који није, као досад, био мој или Цимов, већ некако дубок и благ, скочио сам са столице. Цим ме прекорно погледа, а Марсовац настави:

— Мој „глас" састоји се у ствари од светлосних таласа, од којих је већи део тако ниске фреквенције да их људско око уопште не запажа.

Иако сам наслућивао да ће нам, ако буде говорио истину, одговорити нешто слично, осећао сам како ми се језа пење уз кичму. Моје сумње показале су се као тачне. Али, самим тим мој план пао је у воду.

— Један од вас, — настави глас, — сад је на губитку. Он је намеравао да прибави неки инструмент, који ви називате камером, и да помоћу њега сними мој говор... Да, ви, Роџере Девисе, — додаде он кад се ја узбуђено окретох Циму не бих ли по његовом изгледу погодио шта он о томе мисли.

— Шта? — запита Цим с неверицом. — Је ли то тачно, Роџере?

А кад ја потврдно климнух главом, Цим, још не разумевајући, додаде:

— Али, зашто?

— Због тога што би се његов говор могао снимити на фотографској плочи ако ти зраци имају исту или сличну дужину као ултравиолетни, — одговорих. — Толико сам ипак научио у школи, иако наш гост сматра да нисам пријежан студент.

— То није одговор на моје питање, — прекиде Цим моју самохвалу, којој сам прибегао да не бих морао да му излажем свој план. — Питам те, због чега си намеравао да то учиниш?

— Дозволите ми да вам ја одговорим на то питање — проговори Марсовац Цимовим гласом. — За вас, Циме Хендриксе, питање нашег споразумевања је питање које вас интересује једино с научне тачке гледишта. Међутим, изгледа да Роџера Девиса оно интересује из других, практичнијих разлога. Наиме, прошле ноћи он није спавао и видео је мој „глас". Видите, понекад се догађа да се наш говор не одвија само у оквиру одређених таласних дужина, већ и оних које су видљиве за човечје око. Тада се наш „глас" може видети као низ кратких светлосних сигнала.

— Да, — рекох ја, решен да идем до краја. — Ако је то тако... онда значи...

— Сасвим сте у праву, — прекиде ме Марсовац. — То значи да ја нисам сам. У овој соби налазе се три Марсовца!

Овога пута иначе увек мирни и сталожени Цим скочи од узбуђења. За један тренутак његово мршаво, кошчато тело изгледало је затегнуто као тетива лука, а његов поглед био је уперен негде поред моје главе, као да је у дну собе покушавао да нешто открије. Али, то није трајало дуго и он се поново спусти на столицу. Из његових очију био је нестао сваки израз. Потсетио ме је на уморно дете коме се толико спава да једва држи отворене капке.

Марсовац настави оним истим дубоким и благим гласом:

— Роџер Девис је схватио да није у могућности да докаже своју претпоставку, јер он зна да не може од нас да сакрије своје мисли и да бисмо ми, чим он покуша да употреби своју камеру, престали да разговарамо. Али, она му више није ни потребна, јер сам вам већ рекао да нас у овој соби има тројица. Мислим да сам вам овим признањем учинио комплимент. Наиме, ми смо се уверили да нам овде не прети никаква опасност.

— Опасност? — запитах, не разумејући га.

(Наставиће се)

100.000 храстова за преисториско насеље

Два француска археолога, Кутје и Милер, који су се специјализовали у проучавању преисториских камених оруђа, дошли су недавно до изненађујућих закључака о ефикасности тих примитивних алатки. Испитујући преисториска насеља из неолитског доба постављена на шиповима у мочварним областима и крај великих језера, они су открили да се често радило о градитељским потхватима џиновских размера, који би и за данашњу технику претстављали озбиљан проблем. У току читавих десет хиљада година људи су подизали таква насеља само помоћу својих примитивних камених секира и другог оруђа начињеног од камена. Највеће дивљење археолога изазвало је преисториско насеље у месту Робенхаузен, у Швајцарској, које се простирало на површини од преко четири хектара. За изградњу овог насеља наши далеки преци морали су да оборе око 100.000 огромних храстова.

По угледу на људе из неолита, Кутје и Милер су истесали и изглачали известан број камених оруђа. Као узор послужили су им примерци откривени у великим преисториским радионицама које су се налазиле крај рудника из којих се црпла драгоцена сировина: камен силекс. Да би истесао једну камену секиру, Милеру је требало сат и по времена. Много више времена захтева глачање оруђа, које траје пуних десет часова. Оваквом једном секиром Милер је за петнаест минута оборио јавор који је у обиму имао 23 сантиметра, а за пола часа дрво обима 42 сантиметра. Радећи истим оруђем, један профе-

сионални дрвосеча оборио је за свега шест и по минута бор који је у обиму имао тридесет сантиметара.

Бурни живот ЕЖЕНА ВИДОКА

(3)

Но, и поред свих својих успеха, боље рећи баш због њих, Видок није био нимало сигуран на положају шефа Сиретеа. Многобројни полицајци завидели су му и стварали интриге, тако да 18 јуна 1827, кад му је било 52 године, после петнаест година проведених у затвору и шеснаест година службе у полицији, Видок поднесе оставку на свој положај.

После извесног времена новине су донеле вест о његовој смрти под веома романтичним околностима, које је само Видокова личност могла да инспирише: да је обешен у Бечу после неуспелог атентата на војводу од Рајхштата.

Међутим, Видок је био жив!

Видок, бивши робијаш, сматрао је да друштво рђаво поступа према осуђеницима кад изиђу из затвора. Ниједан од њих није могао да добије посао, нико у њих није имао поверења, те су они неминовно опет постајали лопови и разбојници. Сам Видок био је убеђен да би, правилним поступањем с њима, такви људи могли да постану честити грађани. Да би нешто у том правцу учинио, бивши шеф Сиретеа подигао је поред своје пољске куће малу фабрику хартије, у којој су сви радници били стари робијаши. Жавер је постао Жан Валжан.

Видок је баш био патентирао једно ново мастило кад га револуција од 1830 поново врати на чело „краљевине" коју је он основао и из које је био прогнан. Једним декретом Жискеа, префекта полиције под Лујем Филипом, враћен је натраг за шефа Сиретеа. Али, ова милост није дуго трајала. Било је писано да живот човека као што је Видок буде испуњен наизменичним успесима и поразима. Стари робијаш, веран својим идејама, окупио је око себе људе из своје фабрике хартије. То се није допало надменој аристократији Рестаурације и влади су почели да стижу протести...

Али, Видок није био човек који тако лако напушта борбу. Сковао је план који је био још смелији од подизања фабрике хартије. Први у свету, Видок је основао приватну детективску агенцију. Пошто је био претеча Сименоновог инспектора Мегреа, постао је и праотац Шерлока Хомса, Рулетабија, Херкула Поароа и човека који је послужио Едгару Поу да створи личност Огиста Дипона.

Двадесет година пре славног Пинкертона из Чикага, Видок је основао 1833, на десној обали Сене, свој „Обавештајни биро." Али, званична полиција још није била казала своју последњу реч. Године 1840 забрањено је приказивање једне Балзакове комедије под изговором да је у њој чувени глумац онога времена Фредерик Леметр играо уствари улогу Видока и да се у њој исмева Луј Филип. А како је свако знао да је Балзак узео за модел своје главне личности Видока, полиција је гледала да се освети некадањем шефу Сиретеа. Нарочито тежак удар она му је нанела 1842 године, кад је успела да убаци једног од својих агената у „Обавештајни биро". Видок је, захваљујући својим методима истраге, успео да ухвати чувеног лопова Шампеа, кога је званична полиција годинама узалуд гонила. Како Видок није претстављао закон, суд га за ово осуди на пет година затвора. Али, Видок у тамници није остао дуже од једне године, јер апелациони суд поништи ову казну изречену само зато што је ослободио друштво једног опасног лопова.

Судбина овог необичног човека била је да стално почиње изнова. Тај неуморни пустолов није се ни овог пута препустио очајању, већ одлучи да окуша срећу у Енглеској. Кад није успео да у Лондону оснује британску филијалу свог обавештајног бироа, Видоку паде на ум једна од оних многобројних идеја које су му се увекројиле по глави. Он закупи чувену

Косморану, највећу дворану у Лондону, и у њој отвори изложбу своје приватне збирке коју је пренео из Париза. Поред збирке слика и збирке репродукција тропских плодова од воска, у којој је било око 4.000 примерака, ту је био и „криминални музеј". Поред гиљотине и разних справа за мучење, у њему су се налазили и многобројни предмети који су припадали чувеним злочинцима.

Али, било је ту још нешто, уствари „главна тачка" изложбе — Видок лично. На једном малом узвишењу, пред масом Лондонаца, бивши шеф Сиретеа, стар већ седамдесет година, за рекордно кратко време излазио је различито прерушен. Појављивао се наизменично као просјак, аристократа, милосрдна сестра, као грбавко, морнар итд.

Кад је дошло царство, Видок је поново ушао у тајну полицију. Али, и њему је морао да дође крај. Тридесетог априла 1857 године добио је напад опште парализе и тада му паде на ум једна мисао која се само у његовом мозгу могла родити:

— Донесите земље! — рече он пријатељима који су се били окупили око његове постеље. — Растурите је по ћилиму... Много земље! Што више можете!

Сетио се легенде о Антеју, митолошком диву који је, кад је ослабио, опет нашао своју снагу у додиру с мајком земљом. Потрчаше и у ведрима донесоше земљу, коју распростреше поред болесникове постеље. Помогоше му да устане. Он се усправи, с босим ногама на земљи. Стоји сам, нико га не придржава. Да ли ће се догодити чудо? Али, после неколико секунада он немоћно клону.

Једанаест дана доцније, 11 маја 1857 године, умро је Видок, бивши робијаш који је основао савремену полицију, први полициски јунак који се прочуо по свету, мешавина и истовремено претеча Шерлока Холмса, Арсена Лупена и инспектора Мегреа, човек чија је личност била довољно снажна да инспирише Балзака, Виктора Игоа, Ежена Сија и Едгара Алана Поа.

(Крај)

РОБ РОЈ

Био је средњег раста, оштрих, продорних очију и јаркоцрвене косе, због које је и добио надимак Рој. Иако се растом није издвајао од својих другова, био је тако хитар и јак да се у читавој Шкотској није могао наћи човек који би се с њим могао мерити у рвању, трчању и мачевању. Нарочито је био вешт мачевалац, јер су, поред снаге и умешности, његово велико преимућство претстављале необично дуге руке. Те његове физичке особине, као и дивља, непокорна природа учиниле су га јунаком новијих шкотских предања, а Валтер Скот написао је о њему и његовој храбрости и снази роман који је назвао његовим именом — „Роб Рој".

Роб Рој се родио 1671 године у Гленгајлу, у брдовитој Шкотској. У то време Шкотланђани су још живели у клановима, великим братствима с наследним старешином на челу. Његов отац, који је потицао из породице Макгрегор, био је пуковник у војсци Џемса II. Роб Рој је од њега наследио мало имање и у почетку се био потпуно посветио одгајивању стоке.

У то време у Енглеској и Шкотској избили су немири због промене на енглеском престолу. Наиме, Џемс II Стјуарт био је свргнут с престола и место њега изабран Виљем Орански, холандски принц, који је био ожењен његовом ћерком Мери. Свргнути Џемс тражио је савезнике на све стране, а како је Роб Рој имао око себе групу добро наоружаних братственика, Џемс га је овластио да може слободно ратовати против свих оних који су признали новог краља. Схвативши то овлашћење на свој начин, Роб Рој је ујесен 1691 напао на Стерлингшир да би отео стоку лорда Ливингстона, присталице краља Виљема. Кад су му се на његовом походу становници села Кинген успротивили ,он је покупио и њихова стада и одагнао их у брда. Убрзо после тога, Роб Рој се оженио Хеленом Мери, ћерком Грегора Макгрегора, старешине клана. Кад му је 1693 године умро таст, Роб је успео, иако није био најближи сродник, да постане старешина.

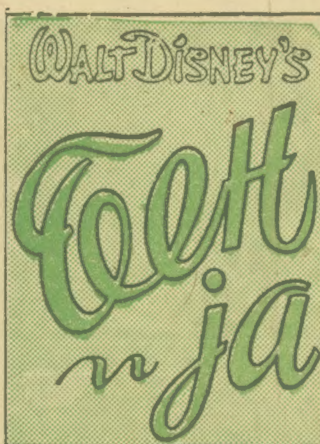
Како није имао довољно средстава за одгајивање стоке и трговину њом, Роб је позајмио знатну суму новца од војводе од Монтроза. Међутим, трговина му није ишла за руком и он није био у стању да позајмљени новац врати. Због тога му је било одузето цело имање, а он сам стављен ван закона.

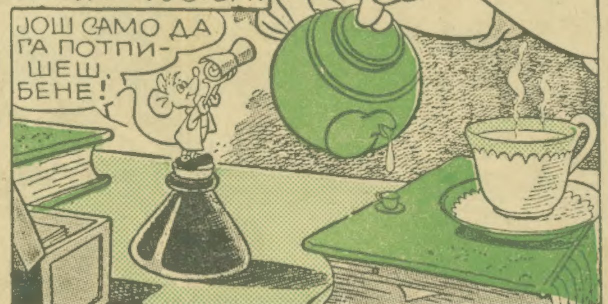
Роб је тада потражио уточиште у тешко приступачним шкотским брдима, одакле је нападао имања војводе од Монтроза и његових закупаца. Иако је војвода чинио све да га ухвати, Роб Рој је, захваљујући својој снази и окретности, успевао да сачува своју слободу.

Пуних пет година водио је Роб Рој живот одметника, а затим се, на наваљивање војводе од Аргајла, који му је постао пријатељ и заштитник, „помирио са законом" и настанио у Крејгростону. Али, он није могао да заборави да је због војводе од Монтроза изгубио своје имање, па је и даље нападао на његов дворац. Миран живот није дуго трајао и Роб је поново постао одметник. Читаве чете војника гониле су га по шкотским брдима, али га нису могле ухватити. Најзад, опет на наваљивање војводе од Аргајла, Роб се помирио са својим највећим непријатељем, а 1722 предао се властима. Пет година провео је у затвору у Њугејту и баш кад је требало да буде послан у изгнанство на Барбадос, острво из групе Малих Антила, стигло је помиловање. Роб се тада вратио у Шкотску, где је 1734 године и умро.

То нам о Роб Роју прича историја. Међутим, његови шкотски брђани испрели су око његове личности праве легенде, у којима се славила његова окретност, снага и неустрашивост. Прави Роб Рој био је заборављен и остао је само Роб Рој-јунак, „непобедиви и поносни Шкотланђанин".

ОД ИДУЋЕГ БРОЈА ДОНОСИМО У НАСТАВЦИМА ДИЗНИЈЕВ СТРИП „РОБ РОЈ".

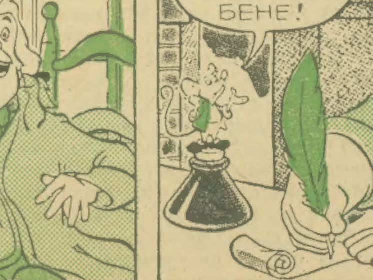

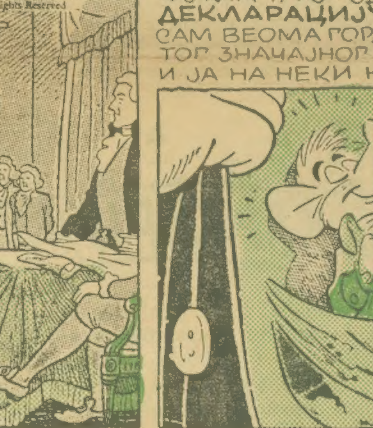

Обелисци

Обелисци су једна врста споменика који имају четвороугаони облик. Део који лежи на постољу широк је и обим обелиска се постепено сужава све до самог врха који је јако зашиљен. Одатле му потиче и име, јер обелиск на грчком језику значи игла, ражањ.

Домовина обелиска је Египат. Он је грађен од једног комада камена. У старом Египту постојао је обичај да се обелисци, обично два, поставе пред врата неке палате или храма. Стране обелиска биле су исписане јероглифима. У тим написима говорило се о краљу који је подигао храм или палату пред којима су постављени ти обелисци. Висина самог обелиска била је 10, 20, па и 30 метара.

Правих обелиска има највише у Риму (око 20) где су у току векова пренесени из Египта. Затим их има и у Лондону, Паризу, Цариграду и Њујорку. Прича се да је асирски краљ Асурбанипал (667—627 пре наше ере) први однео из Египта два обелиска у Ниниву. После њега то исто чинили су и доцнији освајачи Египта, који су односили обелиске као ратне трофеје. Обелиске који се налазе у Риму пренели су римски цареви, а оне у Паризу донео је Наполеон Бонапарта. Лондонски обелиск назива се „Клеопатрином иглом".

Мали инсект — велики путник

Пчела је симбол нежности и добро организованог и плодоносног живота и рада. Чим наступи пролеће и биљке почну да цветају, пчела-радница лети од јутра до мрака и скупља цветни прах, преноси га у кошницу и тамо прерађује у мед и восак. За шест недеља свога живота и рада она слети на 15.000 до 20.000 цветова. Израчунато је да она прелети око 400.000 километара док сакупи један килограм меда, а то значи да уствари **десет пута облети око екватора.**

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Акварел, акт, мртва природа...

АКВАРЕЛ је слика рађена воденим бојама на папиру. Познат је био још и старим Египћанима. Акварел као самостална сликарска техника почео је у 18 веку увелико да се негује у Западној Европи, нарочито у Енглеској. Боје не сакривају потпуно основу на којој је рађена слика, него се она провиди кроз слој боје. Постоје углавном два начина израде акварела. По једном се на сув бојадисани слој полаже нова боја, а по другом, који је у употреби у савременој сликарској уметности, слика се „бојом у боју", без обзира да ли је први слој сув или не. Овај други начин омогућује мекане прелазе и рефлексе.

У Средњем веку минијатуристи (уметници који раде слике на малом формату) сликали су бојама раствореним у чистој води. Доцније су почели да у воду додају гумиарабику, мед итд. Сликање оваквим бојама назива се гуашом. За разлику од акварела, где се прво ради светлијим, па тек после загаситим бојама, код гуаша долазе прво загасите боје, а поврх њих светлије. Гуаш-сликарство примењује се у бојадисању тапета, лепеза и другог.

АКТ је латинска реч и значи: дело, чин, радњу, а у ликовној уметности означава положај у који се намести жив човечји модел да би се по њему израдио цртеж, слика у боји или кип. Модел може бити приказан у стању мировања или у покрету. У прво време актом су се називале студије људског покрета, а доцније сваки цртеж или слика нагог човечјег тела. Акт су много радили стари Грци, а касније Италијани у доба Ренесансе и барока. Акт је код нас први почео да ради академски сликар Влахо Буковац.

МРТВА ПРИРОДА је у почетку била слика на којој су приказани мртва дивљач и рибе, а доцније и цвеће, воће, музички инструменти и слично. Мртва природа се јавила као украс у појединим одређеним просторијама, или као једноставан избор стварних предмета. Сви предмети приказани на мртвој природи сликају се у атељеу, а не у природи.

ПЕЈЗАЖ је слика на којој је приказан неки предео или крај. На њој је главно природа, док су људи и животиње споредни. Пејзаж као самосталан мотив у уметности најпре се јавио у Кини, а у Европи од Ренесансе. Пејзаж као посебна, самостална сликарска врста почели су да раде Холанђани у 17 веку (Рембрант, Сехерс, Вермер,Ројсдал, Хобема). У југословенском сликарству прави пејзаж јавља се у другој половини 19 века с генерацијом реалиста (Крстић, Кикерец, Тенковић). Пејзаж су највише радили импресионисти.

ПОРТРЕТ је цртеж, слика или скулптура, чија је главна особина да треба тачно да прикаже битне црте (телесне и душевне) личности која позира уметнику. Сличност је први услов да се један уметнички рад може назвати портретом. Међутим, у неким модерним портретима личност је само податак стварности којој уметник слободно даје облик, па отуда у њима не може бити ни говора о сличности. Портрет самог уметника назива се аутопортретом.

БУХШТАБИРАЊЕ

Свима нам је познато да кад говоримо телефоном често не разумемо шта нам саговорник каже, па га замолимо да нам извесну реч бухштабира. Ако, например, не чујемо реч Ниш, онда нам саговорник означава једно по једно слово на тај начин што изговара ове речи: Никола, Илија, Шабац. Постоје одређене таблице за бухштабирање у унутрашњем и међународном саобраћају, па ћемо навести које се речи употребљавају за поједина слова.

А — Авала
Б — Београд
В — Ваљево
Г — Горица
Д — Дубровник
Ђ — Ђаково
Е — Европа
Ж — Жагубица
З — Загреб
И — Истра
Ј — Јадран
К — Косово
Л — Лика
Љ — Љубљана
М — Мостар
Н — Ниш
Њ — Његош
О — Осијек
П — Пирот
Р — Ријека
С — Скопље
Т — Титоград
Ћ — Ћуприја
У — Удине
Ф — Фоча
Х — Херцегнови
Ц — Цетиње
Ч — Чачак
Џ — Џамија
Ш — Шибеник
Q — квадрат
W — дупло ве
X — икс
Y — ипсилон

НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ О РАДУ

Без муке нема науке.

Не хвали ми вечерњег седиоца, већ јутарњег раниоца.

О труду жито роди, а о муци гроздови висе.

Рђавој птици и перје смета.

Срећа се тражи у раду, а не у нади (тј. у срећу се узда луд, а паметан у свој труд).

ДЕВИ

проналазач рударске лампе

Хамфри Деви, човек који је рударе широм света ослободио страха да се у сваком тренутку у њиховом окну може догодити експлозија проузрокована рудничким гасом, није у детињству показивао никакве склоности за природне науке. Од својих другова одликовао се једино тиме што је лако и спретно преводио, и то у стиховима, поезију грчких и римских песника. Али, кад му је отац умро, остављајући иза себе жену и петоро незбринуте деце, од којих је Хамфри био најстарији, ступио је у службу код једног апотекара и прилежно прегао да научи што више.

Девија је у почетку привлачила математика, а затим га је заинтересовала хемија. За веома кратко време он не само да је савладао све оно што је дотад у хемији било познато, већ је и сам почео да врши експерименте и да ствара нове теорије. Кад му је било двадесет година он је већ уживао глас озбиљног научног радника, па је добио запослење на медицинском институту у Бристолу, где му је било стављено у задатак да проучава медицинска својства разних гасова. Један од првих његових успеха било је откриће гаса који изазива смех. Кад је први пут удахнуо мало већу количину тог гаса, његови другови поверовали су да је полудео: смејао се, играо, певао, све док се од умора није срушио на најближу столицу. Због овог и многих других открића, млади научник је, што је у оно време био незапамћен успех, позван да одржи низ предавања пред Краљевским научним друштвом у Лондону. Имао је тада свега 21 годину.

Проналазак рударске лампе, познате под именом „Девијева лампа", донео му је славу. Јер, до тог времена у Енглеској, а и у осталом свету, није могла да протекне ни једна година а да се у неком од рудника не догоди каква несрећа. До несрећа је долазило због тога што се од свећа и лампи које су рудари носили палио подземни руднички гас. Како је било немогућно радити без лампи, а није било начина да се спречи продирање гаса у окна, рудари су били осуђени на сталну опасност.

Шта је Деви урадио кад су га замолили да покуша да нађе решење овог тешког проблема и да помогне рударима? Он је најпре у нарочите балоне скупио доста гаса, да би у својој лабораторији могао да испита његове особине. Убрзо је открио да гас експлодира само кад је у додиру с ваздухом и кад се јако загреје. Требало је, дакле, пронаћи лампу која може да гори с минимумом ваздуха и која се неће превише загревати. У Краљевском научном друштву у Лондону чува се и данас неколико десетина лампи које је Деви начинио пре но што је пронашао ону која је задовољавала оба ова услова. „Девијева лампа" има споља заштитни омотач од густе жичане мреже, која апсорбује већи део топлоте пламена, тако да се гас око ње не може сувише загрејати. Поред тога, она има веома уске девчице кроз које пролази само онолико ваздуха колико је потребно за одржавање пламена.

„Девијева лампа" испробана је 1816 године у рудницима Њу Касла, и то у окну које је било познато по великим количинама рудничког гаса. Ускоро су сви рудари у Енглеској добили овакве лампе. Деви није тражио патент за тај свој проналазак. Да би му се одужили и захвалили, сопственици рудника у Њу Каслу даровали су му скупоцен сервис за ручавање израђен од сребра. У своме тестаменту — умро је 1829 године — Деви је изразио жељу да се после смрти његове жене и брата сервис претопи и да се од новца добијеног за сребро установи фонд из кога ће се давати награде за најважније откриће у хемији учињено у току једне године.

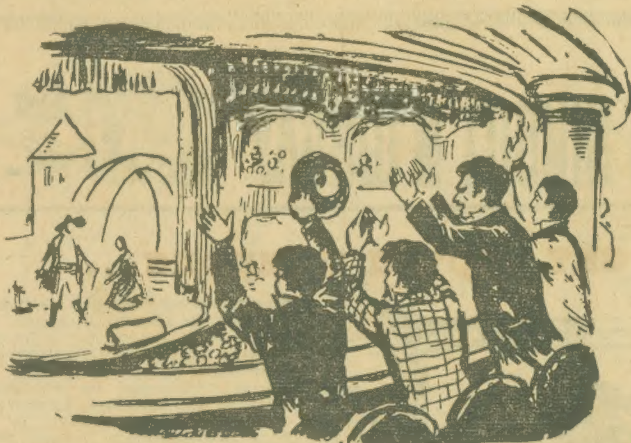
КЛАКА И КЛАКЕРИ

Од француског глагола клаке (claquer), што значи пљескати, створена је реч клака, која означава групу људи који за новац пљескају приликом приказивања неког комада, да би тиме осигурали успех слабог комада или глумца.

Клака није установа новог времена; она је била позната и старим Римљанима. По римском писцу Светонију, изгледа да је император Нерон био први који је измислио клаку. Овај свирепи владар имао је и уметничких амбиција, па је желео да се прослави као песник и певач. У том циљу он је створио и стално одржавао групу од 500 снажних младића, који су до бесвести пљескали када би он певао или свирао.

Старешине Неронових клакера звали су се куратори, а самих клакера биле су три врсте: бомби, имбрицес и тесте. Бомби су били дужни да у одређеном тренутку почну да зује као пчеле и да тако створе утисак да је у сали избио жагор дивљења и одобравања. Група имбрицес производила је звуке који су личили на ударање кишних капи по крову и тако дочаравали тихо пљескање. Тесте су производили звук крчага кад тресне о земљу, а то је дочаравало, на одређеном месту, буран аплауз.

У новом веку клаку је први завео Француз Клод Жозеф Дора (1734—1780), мало цењен драмски писац. Дора је своја дела издавао у скупоценој опреми и украшавао их цртежима познатих уметника. Кад би успео да се неко од њих стави на репертоар, онда је узимао по 300 места у позоришту и давао их појединцима који су имали да му пљескају. Плаћена клака као стална установа појавила се после 1800 године у париском позоришту, а створиле су је две глумице-ривалке, Бургоен и Волнеј. То исто желели су да створе и други глумци, па је доцније, мало помало, пљескање постало обична појава.

Прича се да је клака, мада не плаћена, помогла једнога дана и Виктору Игоу. Њу су организовале присталице његових тадањих књижевних схватања — романтичари. Наиме, приказивање његовог комада „Ернани", 1830 године, претстављало је отсудну битку између класичара и романтичара. Иго је био погазио освештана правила класичног позоришта: јединство времена и места, а задржао само јединство радње. Класичари су настојали да спрече приказивање ове претставе, а кад то нису успели онда су покушали да бар осујете њен успех. Али, ни то им није пошло за руком. Око пет стотина организованих присталица новог правца стално је, сваке вечери, било присутно у позоришту. Они су били обучени у чудна одела, урнебесно су пљескали, а понекад су се и тукли с незадовољницима. Ова борба није била лака, али су романтичари ипак успели. Публика је заволела „Ернанија", па је тај комад само у току 1830 године доживео четрдесет и пет претстава.

За најчувенијег организатора клаке у историји позоришта сматра се Фелисјен Давид, на чијим је посетницама писало: „Господин звани чика-Давид, предузимач лирских, драмских и кореографских успеха". Он је око половине прошлог века имао око двеста стално плаћених помоћника и успевао је да помоћу њих обезбеди успех сваког комада.

ЧИМЕ СЕ ХРАНЕ КОЛИБРИ?

Колибри, најмање птице на свету, углавном се хране соком из цвета. Својим језиком, који је састављен од две бочно отворене цеви, које су дужином срасле једна за другу, колибри сише сок из цветова, а узгред, ако наиђе на њ, поједе и понеког инсекта. Колибри који се држе у кавезу хране се медом, млеком и брашном.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ДА ЛИ ЈЕ ДОШАО КРАЈ РАДАРУ?

Већ од 1942 године војни стручњаци у читавом свету грозничаво раде на проналажењу справе која би онемогућила дејство радара. Из последњег рата познати су покушаји да се створи лажан „одјек" радарских таласа бацањем из авиона мноштва алуминијумских листића. Покушавало се и да се електронским путем помуте радарски таласи. Али, радар је успешно савлађивао све те сметње. Огромни кредити које владе технички развијених земаља сваке године одобравају за градњу радарских уређаја најбоље потврђују да је радар остао стуб одбране против напада из ваздуха.

Но, у последње време неки знаци говоре да ће радар ипак бити кратког века. Приликом проба атомских бомби, примећено је да радиоактивни облаци претстављају сметњу за његов рад. Уместо да се од њих одбију, радарски таласи се у њима распадну. Такву одбрану од радара лако је обезбедити стварањем такозване „јонизоване магле" око ваздушне флоте.

Данас се у лабораторијама неких земаља у највећој тајности довршава једно још сигурније оружје: гради се авион који радар не може да открије. Ти авиони разликују се од садашњих једино по материјалу од кога су начињени. То је ултра-отпорна, пластична, слојевита материја. Огромни успеси на пољу хемије омогућили су стварање два типа ове материје. То су: полиестер, који се добија из бензина и глицерина, и епикот, што је уствари скраћеница за епихлоридрин. Обе ове материје отпорније су од челика и лакше од алуминијумских легура. И најкраћи таласи пролазе кроз њих не мењајући се притом више него светлост при пролазу кроз кристал. Те материје могле би означити почетак краја радара.

★

ПРАВИЛА УЧТИВОСТИ КОД КИНЕЗА

Код нас је обичај да у знак одобравања или потврђивања климамо главом, обично одозго надоле. Кинези то чине обратно: они климају одоздо нагоре. Код нас би се такав покрет главе лако могао протумачити као знак омаловажавања или потцењивања.

У Кини је почасно место, за столом или при шетњи, с леве стране, са стране срца, а не као код нас с десне стране. Бела боја је знак жалости, а црвена је одувек била знак радости.

Кинези често остављају утисак да не говоре истину, или бар да им до ње није много стало. Међутим, то не значи да су они наклоњени лагању. Кинези пре свега воде рачуна о „учтивости", па због тога често прећуткују истину и остављају утисак да нису искрени. Они такође веома често не откривају потпуно своје мисли, нарочито кад сматрају да би оне могле кога да увреде или да му буду непријатне.

★

ЗБОГ НЕУМЕРЕНОСТИ У ЈЕЛУ...

Канађанин француског порекла Луј Сир био је познат по својој невероватној снази. Он је могао голим рукама да ишчупа из земље дрво дебело као човечја бутина и да, лежећи на земљи, подигне и држи на ногама и рукама челичну плочу тешку 1.935 килограма. Али је зато и јео за шест људи, што му је најзад дошло главе. Наиме, он се једног дана опкладио да ће за петнаест минута појести, или боље рећи прогутати, прасе од десет килограма. Луј Сир је опкладу добио, али је убрзо после тога умро.

★

ХОДАЊЕ ПО ВОДИ

Недавно су се у Бриселу, на изложби проналазака, могле видети „смучке за ходање по води". Оне се састоје од четири нарочита пловка испуњена ваздухом. Пловци су смештени у две врећице — у свакој по два — које се натичу на ноге. Овој опреми додато је једно лоптасто весло. Творци прибора за ходање по води тврде да се њиме свако може лако служити. Међутим, посетиоци изложбе нису у то били много уверени, питајући се шта ће бити ако се човек, услед таласа или чега другог, омакне и падне у воду. Он, очигледно, неће више моћи да устане, а неће бити у стању ни да плива, јер му пловне врећице онемогућују покрете ногу.

★

ОТКРИВЕН ПРОУЗРОКОВАЧ КИЈАВИЦЕ

Најзад је откривен вирус кијавице. У Балтимору, у САД, научницима је пошло за руком да га сниме помоћу електронског микроскопа који увеличава двеста хиљада пута. Но, они не мисле да је њихов посао тиме завршен, јер се још не зна да ли кијавицу проузрокује само тај један вирус, или пак више њих.

ЗЕМЉА ШЕЋЕРЛЕМА

СИЛИ СИМФОНИЈА

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КО СУ БИЛИ БРАУНИ?

По шкотском народном веровању, брауни су били мали домаћи духови. Они су били одевени у мрке огртаче с капицама на глави. Ноћу, кад би сви укућани легли да спавају, брауни би обављали домаће послове. Иначе, они су пријатељски учествовали у целокупном животу чланова породице у чијој су кући живели и чији су били заштитници.

★

ЈЕСТЕ ЛИ ДОВИТЉИВИ?

Одељење војника стигло је у село и треба да буде распоређено по кућама на преноћиште. Кад се у сваку кућу распореде по осморица, остају тројица без места, а кад се распореде по деветорица, остају четири куће празне. Да ли се можете сетити колико је било војника, а колико кућа?

(Кућа је било 39, а војника 315).

★

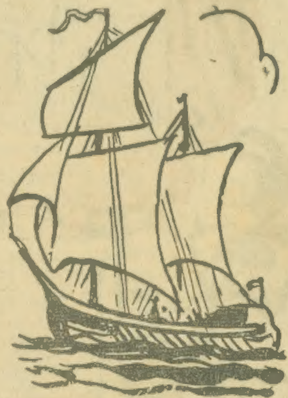
УСКОЧКИ БРОДОВИ

Ускочки бродови били су мали, али веома брзи. Велики бродови нису могли да задовоље потребе ускока, јер је требало да дејствују брзо и изненадно. Они нису имали ни средстава да би изградили велики брод, јер је за то требало доста грађе, а и више веслача.

Њихови бродови били су посебног типа. Били су на једра и весла. У почетку 17 века помињу се и већи ускочки бродови, такозване фусте, на којима су била 44 веслача. То су биле уске, брзе, јако покретљиве и са ниском палубом лађице, које су обично градили на Ријеци или у Сењу.

Својим бродићима ускоци су могли да плове сваким жалом, уз обалу, по најужим каналима и плитком водом. Лако су их извлачили на суво и сакривали иза камења и брвана, чекајући у заседи кад ће наићи непријатељски бродови. Некад су их сакривали и по малим увалима или драгама, неприступачним за веће бродове.

Ускоци нису постављали заседу док не би поуздано сазнали да ће проћи неки непријатељски брод. Њихова обавештајна служба била је добра, јер је у њој узимао учешћа цео народ из краја у коме су деловали ускоци. Због тога су Млечани сваки пут били изненађени кад би их, као да су изрониле из морских дубина, окружиле ускочке лађе и са њих одјекнуле пушке. Кад би пак нека млетачка галија или други наоружани млетачки брод потерао ускочку лађицу, она би зачас нестала пред очима прогонилаца као да је у понор пропала. Наиме, кад би ускоци видели да је однос снага за њих неповољан, они би завеслали што би могли брже и умакли до неког познатог места. Ту би извукли чеп на дну своје лађице и тако је потопили, а сама посада испливала би на обалу и посакривала се иза грмља и хриди. Ако би се непријатељ и тамо залетео на њих, дочекали би га ускоци пуцајући из пушака. Није био редак случај да су ускоци помоћу својих малих лађа на

јуриш заузимали и велике млетачке фрегате и галије наоружане топовима, које су понекад имале посаду и десет пута бројнију него што је била на ускочким лађама.

★

БОКС-МЕЧ ИЗМЕЂУ ЧОВЕКА И ЛАВА

Евгеније Садов је досад једини човек који се боксовао с лавом. Лав је био тежак 250 килограма. На њушку су му били ставили корпу какве носе пси, а на шапе боксерске рукавице. Борба се водила у три рунде. Садову је у три маха пошло за руком да лава обори на земљу.

— Изишао сам из ове борбе, — рекао је он после меча, — с модрицама по целом телу и једва сам се држао на ногама.

★

ОКЛОПЉЕНИ КОЊИ

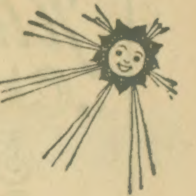
У Средњем веку нису само ратници носили оклоп, већ су стављали оклоп и на своје коње, да би их заштитили од дејства разног оружја. Коњ се покривао кожом, металним плочицама или металном мрежом. На глави је имао заклон од челика или од коже, на коме је могао бити и шиљак, који је код богатије властеле био позлаћен и украшен драгим камењем. Оклопљени коњ узјахивао се пред сам бој. Путем до бојишта ратник је јахао другог коња.

★

МЕНСЕН ЕРНСТ — НАЈВЕЋИ ТРКАЧ СВИХ ВРЕМЕНА

Највећи тркач био је несумњиво Менсен Ернст. Ернст је живео почетком прошлог века, а његове рекорде још ни до данас нико није тукао. Пут од Париза до Москве Ернст је претрчао за четрнаест дана. Поред тога, трчао је и од Цариграда до Калкуте и обратно. Ово растојање прешао је за 59 дана, прелазећи дневно по 145 километара. На своме путу прелазио је пустиње, препливавао реке и излагао се највећим опасностима. На путу од Париза до Москве морао је да преплива тринаест река.

Како је пронађен ВИТАМИН „Д"

Рахитис је некад био много чешћи него данас, нарочито у Енглеској, па се зато и зове енглеска болест. **Безброј деце закржљало је због рахитиса и тек су научници нашег времена успели да пронађу узрок ове тешке болести.**

Почетком XX века Американац Штенбок бавио се испитивањем измене материја код животиња. Он је 1913 године направио необичан експеримент. Да би доказао неке своје претпоставке, купио је козу и затворио је у мрачну шталу. Убрзо је утврдио да коза избацује из себе више креча него што га садржи храна коју је појела, а коју је Штенбок претходно веома пажљиво анализирао. На питање откуд кози тај вишак креча, постојао је само један, додуше мало необичан, одговор: коза узима креч из својих сопствених костију. Значи да кости омекшавају у тами. Било је то веома важно откриће у проучавању рахитичног обољења.

Тек 1919 године амерички лекари открили су да излагање рахитичне деце ултравиолетном зрачењу доводи до очвршћавања оболелих костију. Тада су научници почели испитивања на рахитичним пацовима, које су такође зрачили ултравиолетним зрацима. Пацови су врло брзо оздравили. Међутим, оздрављали су и незрачени пацови кад им је давана храна која је зрачена ултравиолетним зрацима. После свих тих опита научници су дошли до закључка да мора да постоји известан састојак, неопходан нашем телу, који нас штити од рахитиса и чије се дејство нарочито појачава под утицајем висинског сунца.

Убрзо је утврђено да тога састојка има у холестерину, материји коју садржи жуч. На ученици су тада почели да зраче холестерин, да га испитују пре и после зрачења, али нису могли да нађу никакву разлику. Шта сад да предузму? Најзад, сетили су се чувеног немачког хемичара професора Виндауса, који је још раније проучавао холестерин. Послали су му резултате својих испитивања и молили га да им помогне.

Професор Виндаус је, заједно са својим асистентима, приступио хемиској анализи холестерина. Они су све препарате пажљиво прегледали, обраћајући нарочиту пажњу на густину и облик кристала. Затим су те контролне препарате излагали вештачком висинском сунцу, и то прво десет минута, затим један сат, два сата, пет сати... После тога препарате су поново испитивали. Резултат је стално био негативан: разлике између зрачених и незрачених препарата није било.

Пошто су и поновљени експерименти дали исти резултат, чувени хемичар дошао је до закључка: или су се амерички научници преварили, или хемиске методе нису биле довољне за оваква проучавања. Зато је, пошто ултравиолетни зраци спадају у подручје физике, отишао у физички кабинет једног свог колеге. Физичар је, помоћу апарата за мерење упијања ултравиолетних зракова, испитао све препарате холестерина које му је донео професор Виндаус и установио у зраченом холестерину знатну промену у степену пропуштања ових зракова.

Резултати испитивања показали су да се зрачењем ипак нешто мењало. Професор Виндаус био је уверен да је то што се мењало била нека још непозната материја, коју је холестерин садржавао у веома малим количинама. После дугих испитивања, Виндаусови сарадници успели су да издвоје ту материју и назвали је — ергостерин. Ње има у већини биљака које људи и животиње уносе као храну у свој организам. Под утицајем ултравиолетних зракова, ергостерин се у организму претвара у материју која штити од рахитиса. Тај ергостерин претворен у заштитну материју назван је — витамин Д.

Проналазак нове материје која је од тако велике важности за човечји организам изазвао је праву револуцију у борби против рахитиса и малокрвности.

За регулисање рашћења, развијања и одржавања костију потребно је и код старијих, а нарочито код деце, присуство нарочите материје коју тело добија из минералних соли у храни. Та материја — витамин Д налази се, као ергостерин, нарочито у свежем воћу и поврћу. Као чист витамин налази се у млеку, јер и у телу краве, као и осталих животиња, ергостерин се под утицајем сунчевих зракова претвара у витамин Д. Дакле, да би се ергостерин претворио у витамин неопходни су ултравиолетни зраци које садржи сунчева светлост. Само помоћу њих претварање провитамина у витамин биће изведено до краја. Зато деца која расту без сунца морају да оболе од рахитиса, исто као и она која

се не хране свежим воћем и поврћем и не пију довољно млека. Витамина Д има и у рибљем зејтину, у жуманцету, у пресној и сушеној харинги и квасцу.

Данас више нисмо немоћни у борби против рахитиса и малокрвности, који су некад били опасни непријатељи мале деце. Зрачењем ергостерина, медицинска индустрија производи чист витамин Д. На тај начин хиљаде и хиљаде деце могу зими, када нема много сунца, поврћа и воћа, да добију сваког дана потребну количину овог витамина.

Две године ПЛОДНОГ „ЖИВОТА"

Пре више од осамдесет година, српски учитељи из Земуна и Панчева покренули су педагошки социјалистички часопис, први социјалистички часопис ове врсте не само на Балкану, него и у свету. Часопис се звао „Учитељ" и излазио је две године, током 1873 и 1874. Објављено је укупно 18 бројева, и то дванаест у 1873, и шест у 1874 години.

Још 1871 године једна група земунских учитеља, Срба, била је отпуштена из службе под оптужбом да је радила на

револуционарном послу тражећи укидање система наставе какав је тада био и одвајање школе од цркве. Ови напредни учитељи, под утицајем идеја Светозара Марковића и првих српских социјалиста, а и на основу знања о социјалистичком покрету у свету, захтевали су увођење нових педагошких метода и ослобађање наставе од верских и других назадњачких прописа.

Наредне године, у марту 1872, на учитељском збору у Панчеву једна група учитеља предложила је да се покрене педагошки часопис који би заступао напредне идеје, тражећи „тоталну измену програма". Збор је једногласно усвојио овај предлог и приступило се изради позива за сарадњу у часопису и за његово ширење међу читаоце. Овај позив био је уствари програм часописа, из кога су се јасно видели мотиви за борбу учитеља против постојећег програма у школама.

У тешким условима политичког рада, припреме за издавање часописа трајале су доста дуго. Читава 1872 година протекла је у овом послу, тако да је први број „Учитеља" изишао тек у јануару 1873, под уредништвом земунског учитеља Мите Нешковића. Но, и даље се наилазило на сметње, тако да други број није могао да изиђе све до месеца јула. Од овога броја часопис је штампан у Вршцу, а уређивао га је Никола Брашован, који је раније у Земуну био отпуштен из службе с групом напредних учитеља. Часопис је излазио двапут месечно — сваког петнаестог и „последњег датума сваког месеца". Претплату је примала књижара браће Јовановића у Панчеву. Издавач и одговорни уредник Никола Брашован потписивао се као „народни учитељ".

У низу чланака које је објавио, часопис је тражио демократске измене у настави, бранио интересе широких слојева народа и откривао, први код нас, класну садржину наставе и просвете уопште. Он је претресао и разна актуелна питања и ударао темеље напредне педагогике код нас. У њему је сарађивао знатан број учитеља.

Колико су идеје које је „Учитељ" заступао биле напредне, а његов програм борбен, најбоље ће показати следећи пример. Године 1938 нашао је један комплет „Учитеља" у школској библиотеци у Ердевику, у Срему, учитељ Милисав Мијушковић и спремио библиографски приказ часописа, цитирајући из њега поједине чланке. Овај свој напис Мијушковић је упутио органу тадашњег Југословенског учитељског удружења „Народној просвети", али је цензура све цитиране текстове из „Учитеља" одбацила, оглашујући их као револуционарне.

Под притиском реакције, „Учитељ" је престао да излази 1874 године, али напредни учитељи нису одустали од своје борбе. Већ 1875 они су покренули, опет под уредништвом напредног учитеља Мите Нешковића, часопис „Нова школа", који је излазио у Земуну све до 1878 године.

Дубоко у унутрашњости Британске Источне Африке лежи пространа и готово ненасељена област у коју, сем ретких ловаца, готово нико не залази. Чак се и црначка племена држе што могу даље од ње. То велико „царство животиња" није заштићено никаквом вештачком оградом, нити је улаз у њега забрањен, па ипак његови становници — лавови, слонови, жирафе, носорози и нилски коњи — не морају да стрепе од ловачких пушака, баш као да се налазе у неком зоолошком врту. Они имају сићушне, али добре чуваре: муве це-це. Убод ове муве изазива код коња, паса и стоке смртоносну болест нагану, код људи такозвану „болест спавања", док је за дивље животиње потпуно безопасан. Зато бели људи не залазе у ту област, а црначко номадско племе Масаи, које се заједно са својим стадима стално сели с места на место, не прекорачује њене границе.

Па ипак, у тој области има људи. То су припадници племена Вандеробо, које је огранак племена Масаи. Вандероби не гаје стоку као њихови сродници Масаи и не граде чак ни привремена пребивалишта. Они су номади у правом смислу речи и живе искључиво од онога што им природа пружа: плодова и меса од ситније дивљачи коју лове стрелама замоченим у биљне отрове. Ноћу спавају под ведрим небом, тамо где их је сумрак затекао. Око својих коначишта они подижу бамасе, ограде од трновитог жбуња које их штите од звериња, а поред тога читаву ноћ одржавају ватру.

Мед од дивљих пчела налази се готово свакодневно на „трпези" овог скитачког народа који нема ни куће ни кућишта. До тог меда они долазе захваљујући чудном „ортаклуку" који постоји између њих и птица медарица, које у науци носе име „индикатор-индикатор", а које оне називају „птице са слатким зубом". Овај „ортаклук" потекао је отуда што и птице медарице и Вандероби подједнако воле мед. Посао око добијања меда правилно је подељен између „ортака": птице налазе стабла у којима има меда и о томе „обавештавају" људе, а ови извлаче мед, па један део узимају за себе, а други дају птицама.

Трагање за медом необично је занимљиво. Кад „птица са слатким зубом" открије у шупљини каквог стабла рој дивљих пчела, она лети на све стране док не пронађе своје „ортаке", а тада почне да цврку̂ће. Њен цвркут не престаје све док јој човек не одговори нарочитим звиждуком. Тек кад је сигурна да њен позив није био узалудан, она прхне с дрвета на које се била спустила, али не иде далеко, већ слети на неко оближње дрво и тада поново зацврку̂ће. Њени „ортаци" одговарају јој меким, пријатним звиждањем. Тако она лети с дрвета на дрво, понављајући своје позиве и пазећи да ли људи иду за њом. Кад најзад стигне до стабла с медом, њен цвркут постаје јачи и звучи некако победнички. Тада се медарица спушта на неку ниску грану и стрпљиво чека. Њен део посла је обављен.

Урођеници најпре запале ватру, а затим, пошто су ослушкивањем одредили у коме се делу стабла налази рој пчела, својим оштрим ножевима — симисима — начине повећи отвор на кори дрвета. Узнемирене пчеле поврве напоље и, упркос диму и ватри, нападају на урођенике. Но, њихова кожа је, изгледа, потпуно неосетљива на иначе опасне убоде ових инсеката. Кад извуку мед, а они то раде необично брзо и вешто, Вандероби поделе већи део између себе, а онај мањи стављају поред стабла. Тек кад се људи удаље, птица медарица слеће на земљу да се почасти. На тој гозби обично учествује и мужјак, кога је, као и људе, примамио цвркут његове женке.

Птице медарице имају смеђесиво перје и нешто су мање од црвендаћа. На репу и на грудима перје им је бело, кљун је код мужјака ружичаст, а код женке пепељастоцрн. Слично кукавици, медарица полаже своја јаја у гнезда других птица. Од убода пчела природа их је заштитила необично дебелом, отпорном кожом, кроз коју пчелина жаока не може да продре.

Некад је готово у читавој Африци између људи и „птица са слатким зубом" постојао овакав ортаклук. Али, уколико су бели људи више продирали на црни континент, доносећи са собом трговину и нов начин живота, њега је нестајало. Урођеници су научили да трампе или да продају слоновачу, коже и разне плодове и да у замену или за добијени новац долазе до онога што им је потребно. Између осталих предмета, арабљански и индиски трговци, којих је највише било, доносили су и разне шећерлеме. И где год су они стигли, птице медарице су губиле своје ортаке и све је мање било оних који су се одазивали на њихов цвркутави позив. Једино су им Вандероби остали „верни", јер из страха од мува це-це у њихову пространу област странци уопште не залазе.

ВЕРОВАЛИ или не...

ПАПАГАЈ НА ГОВОРНИЦИ

У мају 1936 године у граду Пасадени, у Јужној Калифорнији, била је отворена изложба птица. Изложбу је „отворио" један папагај, који је са свечаног подијума поздравио посетиоце изложбе и изговорио неколико научених речи о њеном значају.

ЛЕД ГА СПАСАО ОД СМРЗАВАЊА

Вест Мартин, радник у једној фабрици леда у Јукаји, у Калифорнији, случајно је једне вечери био затрпан у ледари. Да се не би смрзао, Мартин је читаву ноћ гурао један огроман блок леда с једне стране ледаре на другу и тако се загревао све док сутрадан ујутру ледара није била откључана.

ОРИГИНАЛНА РЕКЛАМА

Пред једним рестораном у Њујорку налази се табла на којој пише: „Ручајте овде да обојица не умремо од глади".

ОГРАДЕ ОД КИТОВИХ КОСТИЈУ

Сви плотови, шупе и штале на острву Боркуму, у Северном Мору, били су све до почетка овог века грађени од китових костију, јер је у 17, 18 и 19 веку на овом острву било тако мало дрвета да су га становници употребљавали само за огрев.

ЧЕТИРИ ДРАМЕ ГОДИШЊЕ

Адолф Д' Енери, француски драмски писац, почео је да пише позоришне комаде 1831, у својој тридесетој години. Отада па све до своје смрти он је, сам или у сарадњи с другим писцима, писао по четири драме годишње. Укупно је написао 275 позоришних комада. Многи од његових комада остали су годинама на репертоару париских позоришта, а неки се приказују још и данас. Његово најпознатије дело је „Две сиротице", које су давала и наша позоришта.

СТЕНА — ЛАВ

Недалеко од Давдејла, у Енглеској, налази се стена која својим изгледом потсећа на главу старог лава са огромном гривом.

ЧОВЕК С НАЈДУЖИМ ЈЕЗИКОМ

На острву Цејлону живео је пре десет година индиски факир Харидас, човек који је имао најдужи језик на свету. Харидасу је било потребно више година стрпљивог вежбања и неколико тешких операција док је свој језик толико издужио да је њиме могао да додирне врх чела.

НЕОБИЧНА ПОШИЉКА

За време Првог светског рата један амерички војник који је са својом јединицом био у Паризу примио је од својих родитеља из Калифорније необичну пошиљку. Пошиљка се састојала од једног колача у облику погаче, који уопште није био запакован, већ је марка била залепљена директно на њему. Адреса је такође била написана на самом колачу. Ова необична пошиљка била је уредно предата адресанту.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

ПРЕ НО ШТО ЈЕ ОТПУТОВАО У АМЕРИКУ, НИЛС БОР ЈЕ ОРГАНИЗОВАО НОВЕ ЕКСПЕРИМЕНТЕ НА ОСНОВУ ИДЕЈЕ ЛИЗЕ МАЈТНЕР. УБРЗО ЗАТИМ НА УНИВЕРЗИТЕТУ ЏОРЏА ВАШИНГТОНА ...

ДР. БОР ЈЕ УПРАВО ПРИМИО ВЕСТ ДА ЈЕ ДОКАЗАНО ДА УРАНИЈУМ ПРИЛИКОМ ЦЕПАЊА **РАЗАРА МАТЕРИЈУ** И ДА ...

А ТИМЕ СЕ НЕМИНОВНО ОСЛОБАЂА ЕНЕРГИЈА! ТРЕБА НАСТАВИТИ ОПИТЕ!

АЈНШТАЈН ЈЕ ИМАО ПРАВО!

НОВИ ОПИТИ СУ ПОКАЗАЛИ ДА СЕ САМО ИЗВЕСНА ВРСТА УРАНИЈУМА ЦЕПА

ВРСТА УРАНИЈУМА? ПА ЗАР МИ НИСИ РЕКАО ДА УРАНИЈУМ ИМА 92 ПРОТОНА?

ИЗОТОПЕ

ДА, АЛИ ИЗ НЕКОГ НЕПОЗНАТОГ РАЗЛОГА НА СВАКИХ 140 **ОБИЧНИХ** АТОМА УРАНИЈУМА ЈЕДАН ИМА ТРИ НЕУТРОНА МАЊЕ И УМЕСТО АТОМСКЕ ТЕЖИНЕ 238 ЊЕГОВА ТЕЖИНА ЈЕ 235 А **САМО** УРАНИЈУМ 235 МОЖЕ ДА СЕ ЦЕПА

ОБИЧАН УРАНИЈУМ
92 ПРОТОНА
146 НЕУТРОНА
238 ТЕЖИНА

У 238

РЕТКИ УРАНИЈУМ
92 ПРОТОНА
143 НЕУТРОНА
235 ТЕЖИНА

У 235

РАЗУМЕО САМ... ДА БИ СЕ ЕНЕРГИЈА ОСЛОБОДИЛА, ПОТРЕБАН ЈЕ УРАНИЈУМ 235.

ТАЧНО АЛИ ДОБИЈЕНА ЕНЕРГИЈА ЈОШ СЕ НИЈЕ МОГЛА И ПРАКТИЧНО УПОТРЕБИТИ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

ПСИ некад и данас

На свету данас има толико различитих врста паса да је тешко поверовати да сви пси воде порекло од једног заједничког претка. Неке пасмине, као што су например вучјаци, бернардинци или овчарски пси, несумњиво воде порекло од вука, док су преци малих паса по свој прилици нека врста шакала.

Још од давних времена људи су необично ценили припитомљене псе. У старом Египту пси су чак имали и свог заштитника, бога Анибуса. На сликама и киповима Анибус је био претстављен као човек с псећом главом. Египћани су веровали да после смрти душа умрлог прелази у неку животињу. А како су од свих животиња пси били најомиљенији, то су Египћани, кад год би им неко умирао, доводили каквог лепог пса и стављали његову њушку уз самртникова уста да душа не би морала дуго да лута, већ да одмах пређе у пса.

Стари Грци и Римљани јели су псеће месо. Они то нису чинили због оскудице у храни, већ зато што су веровали да ће на тај начин постати снажни и неустрашиви. Забележено је да су некад Етиопљани изабрали себи за цара једног пса. Пас-цар имао је своју личну гарду састављену од официра и великодостојника који су се бринули о свим његовим потребама.

Занимљиво је како су мали **кинески пси, такозвани пекинези,** доспели у Европу. **Изнети** једног пса пекинеза из Кине сматрало се некад злочином који је кажњаван смрћу. Године 1860, за време једног разбојничког напада на летњу царску палату у Пекингу, пекинези су се разбежали по граду. Неке од њих ухватили су Европљани који су ту боравили и, користећи се нередовним стањем у граду, прокријумчарили их у Европу.

Некад чувани и поштовани као светиње, данас се пси употребљавају за обављање многих послова. Познато је да они служе као водичи слепих, да у рату обављају многе дужности, да вуку лака кола и саонице. Али, у неким крајевима света пси се употребљавају и за разне послове у домаћинству. Тако, например, у сточарским крајевима Француске пси окрећу точкове на бућкалицама у којима се справља бутер. Неки номадски народи научили су своје псе да обрћу ражњеве на којима се пече месо. Да би се то постигло, пас се затвори у округао кавез сличан точку на колима и један крај ражња причврсти се за точак. Тако затворен, пас је приморан да се креће у круг. Заједно с њим окрећу се и кавез и ражањ. Слични кавези употребљавају се и за псе који покрећу бућкалице **за бутер.**

Довитљиви судија

Један Кинез по имену Ванг, који се у младости доселио у Америку, осетио је да ће ускоро умрети, па је позвао свога пријатеља Вонга.

— Драги пријатељу, — рекао му је изнемоглим гласом, — дошао сам у Америку као сиромах, радио сам целог живота и сад сам богат човек. Имам сто хиљада долара. Узми тај новац. У моме родном граду Нанкингу живи моја сирота сестра. Кад ја умрем, отпутуј тамо, нађи је и дај јој оно што ти хоћеш.

Вонг је то свечано обећао. А кад му је умро пријатељ, сахранио га је лепо и отпутовао у Нанкинг. Успут одлучи да Ванговој сестри да само један део новца.

— Јер, — премишљао је он, — није ли ми сам Ванг рекао: „Дај јој оно што ти хоћеш"?

Тако он даде Ванговој сестри само 10.000 долара. Сирота, она је и тиме била задовољна. Но, једнога дана сазнаде да јој је брат оставио 100.000 долара, па оптужи Вонга суду.

Судија позва Вонга и рече му:

— Добио си од покојног Ванга 100.000 долара. Зашто си онда његовој сестри дао само 10.000?

— То је моје право, — одговори Вонг. — Јер, мој пријатељ Ванг рекао ми је на самртној постељи: „Дај јој оно што ти хоћеш". И ја сам јој дао што сам хтео.

— А шта је са осталих 90.000 долара? — запита судија.

— Њих хоћу ја да задржим.

— Врло добро! — рече судија. — Онда ти наређујем да Ванговој сестри даш одмах 90.000 долара, јер је њен брат рекао да јој даш оно што ти хоћеш. А ти хоћеш 90.000 долара.

Тако је мудри судија надмудрио Вонга, који је морао **сиротој жени да врати новац њеног брата.**

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог писца.

Он се родио 1826 године у селу Бранковини, ваљевски округ. Лицеј је учио у Београду, а затим је од 1844 до 1848 био студент на универзитетима у Прагу, Берлину и Хајделбергу. По повратку у отаџбину, 1848, постао је професор Лицеја. Године 1850 покренуо је часопис „Шумадинку". Служио је у просветној, административној и дипломатској струци у Србији и неко време у Црној Гори. Године 1868 пензионисан је и до 1874 живео је у Ваљеву, а од те године па до 1878 био је у Црној Гори и учествовао у рату против Турака. Године 1878 вратио се у Ваљево, где је умро 1895.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Својим књижевним радовима он се стао јављати још од 1843, а већ 1849 штампао је збирке својих стихова: „Песме" и „Словенска вила". Његова прва поезија је рационална, патриотска и поучна. Књижевност је у његовим очима увек остала средство за ширење истине и добра међу људима. Његове идеје су разумне и корисне, али их он казује у доста слабој форми. Поезија му одвећ личи на прозу и само искрен патриотизам и разумне идеје давали су јој привремен живот.

Од своје младости он је много путовао. Обишао је Немачку, Швајцарску, Италију и Француску и с тих путовања писао занимљива, ведра и пријатна писма. Писма из младости одликују се хумором и животном радошћу. Познија писма из Немачке, писана седамдесетих година, одају зрелији, али и заморен, дух човека који с благом сумњом гледа на људе. Према оцени Јована Скерлића, он је у тим својим путописима срдачан, природан човек, који добродушно и духовито, с пријатним хумором, прича шта је видео и како је пролазио. Њега мање занима природа, а више људи, њихов живот, обичаји и установе. Он се није могао одржати као песник, али се одржао као вешт уредник „Шумадинке", једног од најранијих и најбољих књижевних листова у Србији, као ваљан књижевни путописац и као један од оснивача књижевног стила српског.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Љубомир Ненадовић)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЏЕПНИ РАДИО И КАБЛ КОЈИ СПРЕЧАВА ЗАМРЗАВАЊЕ ОЛУКА

У Америци је почела израда радио-пријемника који се може савити и ставити у џеп. Радио има три цеви и две батерије које могу да трају 80 часова. У Америци је такође израђен кабл који спречава да се преко зиме замрзну олуци на кућама. Кабл се стави у олук и угреје, па на тај начин топи снег и лед и спречава замрзавање.

НОВ НАЧИН ПРОГНОЗЕ ВРЕМЕНА

У Америци се у последње време све више примењује нов начин прогнозе времена, који се састоји у томе што се у електронску машину за рачунање ставе подаци које су забележиле поједине метеоролошке станице. Машина је нарочито преудешена за ову сврху и у стању је да за веома кратко време израчуна колики ће бити ваздушни притисак у току следећих 24 или 36 часова.

МЕТАЛНО ПРЕДИВО

Савременој индустрији пошло је за руком да изради фина метална влакна у неодређеној дужини. Она ће се упредати с памуком, вуном и неким синтетичким влакнима и од тог предива израђиваће се свакојаке тканине. С металним предивом моћи ће се ткати на сваком разбоју. Засад се метална влакна производе у боји злата и сребра, а ускоро ће их бити у још шеснаест боја.

РАТ ЧВОРЦИМА

У неким местима у Енглеској чворци претстављају праву напаст, па није чудо што се становништво довија на разне начине не би ли их се отарасило. Но, сви ти покушаји остали су без успеха. И у неким крајевима Северне Америке има превише чворака, па су и тамо чињени слични покушаји. Најзад су два професора једног колеџа у Пенсилванији пронашли ефикасан начин за одбрану од њих. Они су приметили да чворци кад су у опасности пуштају неки нарочити глас, неко крештање које се разликује од обичног. Тада су ухватили два чворка, обесили их с главом надоле и на фонографској траци регистровали ово њихово крештање. Идуће ноћи, испод дрвета на коме су се чворци скупљали поставили су грамофон који је репродуковао то крештање. То је направило толику панику међу чворцима да су се сви разбежали с дрвета, да се никад више не врате. Ово је поновљено и на другим местима и свуда је успело; чворци се више нису враћали.

СТОТИ ЕЛЕМЕНАТ

Бомбардовањем уранијумовог језгра неутронима или алфа-честицама стварају се у лабораторијама нови елементи, непознати у природи. Тако су физичари на универзитету у Берклеју успели да добију деведесет седми елеменат, који су назвали беркелијум, а ускоро и деведесет осми — калифорнијум. Недавно је добијен још један — атенијум, а сада је у лабораторији Аргоне начињен и стоти елеменат, али на сасвим други начин од претходних. Наиме, у језгро плутонијума убачено је петнаест неутрона један за другим, што значи да се петнаест пута морао понављати процес који омогућује да се из уранијума пређе на плутонијум и онда од плутонијума на нептунијум. Овај нови елеменат још није „крштен", али име „центуријум" било је још раније предложено за стоти елеменат Мендељејевљевог система.

Да ли је ово крај? Не би се рекло, јер су научници покушавали да докажу да не може бити више од 137 елемената. Значи да треба да се пронађе још најмање 37.

ПОКУШАЈИ ПРЕСАЂИВАЊА ПЛУЋА

Два лекара са универзитета у Канзасу чинили су покушаје преношења плућног крила с једног пса на другог. У десет случајева животиње су живеле још један до десет дана, а код друге групе од 13 до 30 дана. Да би организам примио пресађено плуће, псима су давани разни лекови, или су зрачени рентгенским зрацима. Али, и поред свих настојања двојице научника, животиње нису могле дуже да живе. Било је и покушаја да се код исте животиње измене места плућним крилима, али у свим тим случајевима животиње су брзо угинуле. На основу свега тога дошло се до закључка да је сама операција пресађивања потпуно могућна, али да још нису решени сви биолошки проблеми од којих зависи трајан успех овог подухвата.

ИНТЕРЛИНГВА

Интерлингва је један нов међународни језик намењен публиковању медицинских чланака. Ускоро ће један научни часопис почети да доноси редовно сваког месеца по један чланак на интерлингви, а појавиће се и речник овог „језика" са сликама.

Интерлингва је уствари мешавина шест западних језика: енглеског, француског, италијанског, шпанског, португалског и нешто немачког. Према изјави др Аинандра Кода, шефа интерлингве у Научном институту у Њујорку, интерлингва неће бити нимало тешка за онога који зна макар један од ових шест језика. Што се тиче писања, он мисли да ће се оно моћи научити за неколико месеци ако се сваког дана буде вежбало по пола часа.

БАКЕЛИТНЕ ЦЕВИ

У Америци је почела израда цеви од бакелита, које ће бити упола лакше од алуминијумских и употребљаваће се углавном у петролејској индустрији.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

... за време олимписких игара у старој Грчкој било је забрањено доношење алкохолних пића на стадион. Чак је постојала и законска одредба по којој је била предвиђена новчана казна за оне који би на стадион донели вино.

...уз сам ледени брег вода је много топлија но у осталим деловима мора.

... скоро сва своја дела Марк Твен је написао лежећи у кревету.

... најмање пристаниште на свету налази се на острву Сарку, најмањем британском доминиону. У њему има воде само за време плиме.

... приношење жртве мртвима био је обичај и у нашем народу. Тако су, према неким историским подацима, мртвим Југовићима били принесени на жртву њихови коњи, пси и соколови.

... Јужни Словени први пут су сазнали за слона још крајем VI века. Наиме, у служби аварског поглавице Хаган Бајана било је много Словена. Око 582 године Хаган Бајан добио је на поклон од Византинаца једног слона. Причу о огромној животињи са сурлом разнели су Словени с Бајановог двора међу остале своје саплеменике.

...по једном старом пуританском обичају, који се дуго очувао у Енглеској, вереник и вереница смели су да разговарају само помоћу једне дугачке акустичне цеви.

... на острву Цејлону живе патуљасти волови, који су високи просечно 75 сантиметара. Они могу да пређу за дан 160 километара, не узимајући за то време ни храну ни воду. Ови брзи волови употребљавају се највише за пренос поште.

СА СВИХ СТРАНА

„ЖИВОТНА ЛИНИЈА"

„Животном линијом" називали су Енглези пут за Индију. Тај пут био је осигуран њихових поседима: Гибралтаром, Малтом, Кипром, Палестином, Египтом, Суецким Каналом, Суданом, протекторатом над једним делом Арабије, острвом Теримом, Аденом и острвом Сокотром.

НАЈВЕЋИ ВИСЕЋИ МОСТ НА СВЕТУ

Највећи висећи мост на свету почеће ускоро да се гради у САД. Он ће прелазити изнад воденог појаса који спаја језера Хјурон и Мичиген. Укупна дужина моста износиће 2.840 метара. Део моста који ће „висити" и испод кога неће бити никакве конструкције износиће 2.630 метара. Приступне рампе с обеју страна моста биће дуге по два и по километра, а преко моста ће прелазити четири паралелна коловоза широка по три и по метра.

СУДБЕНИ ДВОБОЈИ

У доба кад су владале заблуде и цветало сујеверје, постојали су такозвани судбени двобоји. Њима су стари Германи завршавали готово сва суђења. Наиме, кад би се два лица парничила, онда онај који победи у двобоју добија процес. Тог обичаја држали су се и други народи, па су једно време сви грађански и кривични спорови решавани на овај начин. Ако је био у питању злочин, онда је тужилац морао да пристане на двобој са злочинцем. Онај који погине сматран је кривцем и његов леш био би обешен. Судбени двобоји одигравали су се јавно, пред судијама и народом.

ВОЛТЕРОВ „КОЛЕГА"

У другој половини 18 века у Паризу је био чувен, заправо сматран као најбољи власуљар неки Шарл Андре, кога су иначе звали газда-Андре. Године 1760 њему паде на памет да напише трагедију о земљотресу у Лисабону. Чим је довршио ово дело, он га је послао Волтеру и у пропратном писму, називајући великог писца колегом, замолио га да му да своје мишљење о том делу. Волтеров одговор било је писмо од четири стране које је од почетка до краја било испуњено овим речима, стално понављаним: „Газда-Андре, правите перике, перике!"

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КЛАЦКАЛИЦА

Узми стеаринску свећу па јој и доњи крај зашиљи, тако да се појави фитиљ. Тачно кроз половину свеће провуци иглу за плетење. То ћеш лако учинити ако врх игле добро загрејеш. Од танке жице начини вешалицу, с крајевима повијеним у кружиће. У те кружиће увуци крајеве игле. Од круте хартије изрежи два подједнака, мала пајаца и удеси их да јашу у средини прве и друге стране свеће. Све то окачи да слободно виси, па онда упали оба краја свеће.

После неколико тренутака почеће свећа да се клати и изгледаће да се пајаци клацкају. Ово је лако објаснити. Она страна свеће с које капне прва кап растопљеног стеарина постаће лакша и подићи ће се, а то ће учинити да се на другој страни створи већа капља. Кад она падне, та ће страна, као лакша, отићи увис, а она прва наниже. И тако непрестано док свећа не сагори до самих пајаца. Да их не би упалила, угасите тада оба пламена.

АКО ЈОШ НЕ ЗНАТЕ...

Ако још не знате да правите вртешку од хартије која се причврсти на штапић и окреће на ветру, или кад трчите држећи је у руци, лако ћете је направити према овом цртежу.

КОЛИКО ЈЕ СТАР ШАРОВ

За три године Шаров ће бити три пута старији него што је био пре три године. Колико му је сад година?

То сигурно знате: Шарову је сада 6 година.

„ЧАРОБНИ" ФИШЕК

Начини мали фишек од листића папира за цигарете, па га метни на сто и упитај присутне ко од њих може да усправи фишек тако да стоји на своме шиљку, а да га притом не дотакне руком. Наравно да то нико не може. Тада узми чешаљ и њиме чешљај косу док се чешаљ мало не загреје, а онда га принеси отвору фишека и полако подижи чешаљ. Фишек ће се сам усправити.

КАД ЋЕ СЕ СТИЋИ

Разговарају два друга:

— Мој часовник заостаје десет секунди сваког сата!

— А мој иде на сат десет секунди напред!

Сад одговорите: ако оба сата 18 априла у подне показују тачно време, кад ће се опет стићи?

Ако не знате, ми ћемо вам рећи. Један сат заостане за дванаест сати 120 секунди, то јест два минута, а толико исто онај други иде напред, што значи да ће за 360 сати један изостати а други отићи напред свега један сат. Како им треба шест сати да се састану, то ће се догодити после 2160 сати, или 90 дана. А то значи 16 јула у подне.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

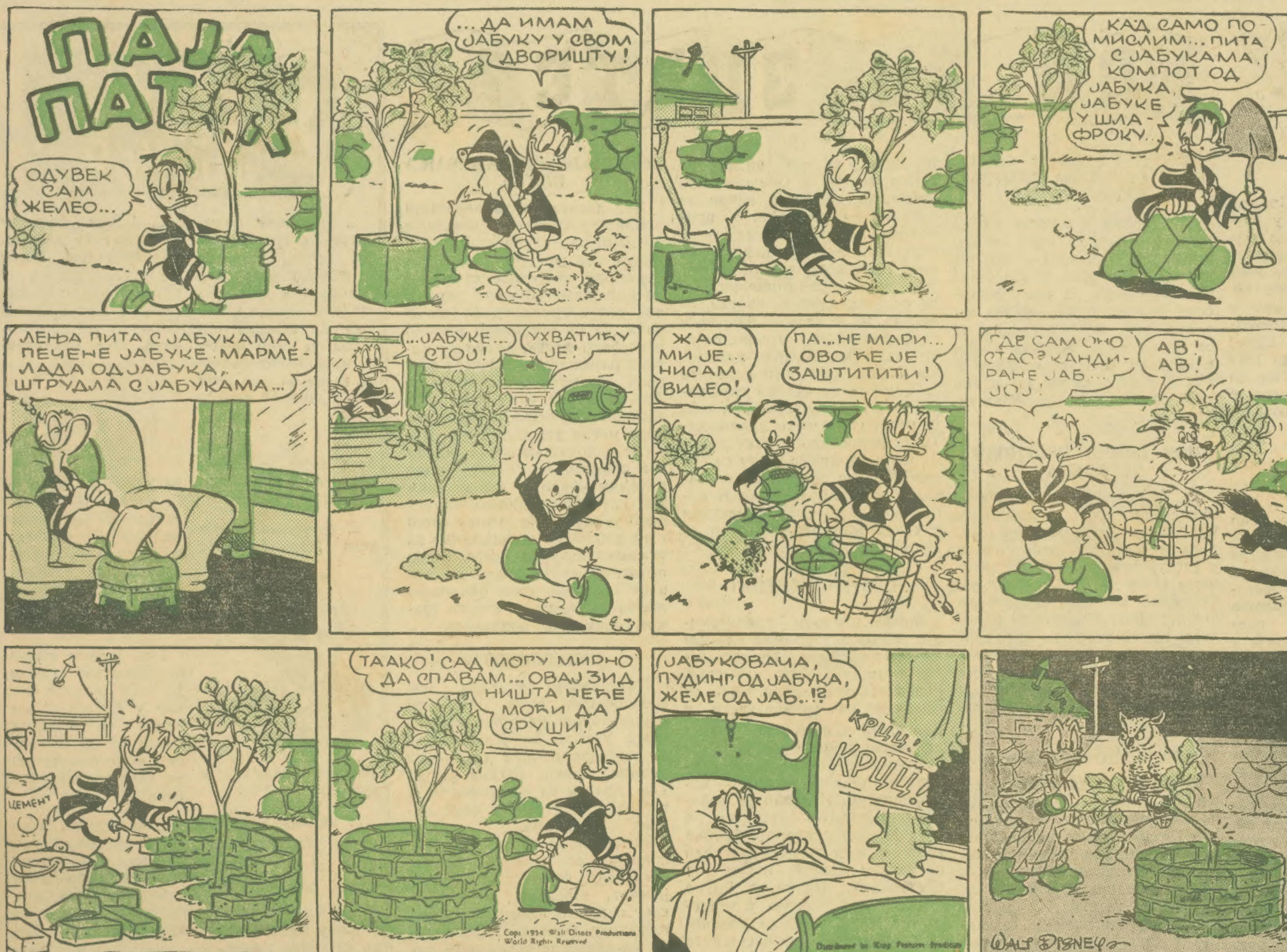
Водоравно: 1) место крај Сплита (познато по борбама између Турака и ускока); 5) руски композитор из 19 века („Руслан и Људмила"); 7) сурови; 8) марка нашег авиона; 10) јединица јачине електричне струје; 12) коњ; 13) град у Сирији; 15) афирмација; 17) један континент; 19) река у Немачкој; 21) притока Касписког Језера; 22) аутор познате дечје књиге „Срце"; 24) немачки зоолог из 19 века („Живот животиња"); 25) швајцарски легендарни јунак; 27) руксак; 29) свеза; 30) врста морске рибе; 32) иницијали аутора романа „Свадба"; 34) коштуњаво воће; 36) тениски термин; 38) свеза; 39) руководилац тренинга; 41) држава у Азији.

Усправно: 1) школски реквизит; 2) инструмент за одређивање хоризонталности површина; 3) река у Аустрији; 4) скије; 5) жбун; 6) пристаниште у Израелу; 7) дувачки инструмент; 9) збирка географских карата; 11) део школског прибора; 14) руда гвожђа; 16) горки лекови; 18) врста дрвета; 20) шихта; 23) завршни ступањ развитка једног инсекта; 24) немачки композитор из 19 века; 26) наша позната бања; 28) порез на робу која прелази државну границу; 31) чешки књижевник аутор романа „Обичан живот"; 33) кретање кроз ваздух; 35) спорна област између Немачке и Француске; 37) прост број; 40) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) кота; 5) сатира; 7) бином; 8) за; 10) ипак; 11) муф) 12) Лил; 13) море; 14) он; 15) манир; 16) епитет; 18) акут; 19) узорак; 21) криза; 22) ас; 24) раја; 25) ама; 26) ага; 27) анал; 28) ја; 29) свота; 30) Невада; 32) пара.

Усправно: 1) канал; 2) оток; 3) тим; 4) ар; 5) сипине; 6) азурит; 7) било; 9) Афер; 11) монета; 13) матура; 15) микоза; 17) пазија; 19) ураган; 20) камата; 21) крај; 23) сала; 25) анода; 27) Авар; 29) сва; 31) ел.

Који је ОДГОВОР *тачан*

НЕОГРАФ је:
- *справа на авиону*
- *припадник једне старе секте*
- *новатор*
- *грчки војсковођа*

АРКАН је:
- *персиски војсковођа*
- *метал*
- *конопац*
- *планина у Хималајима*

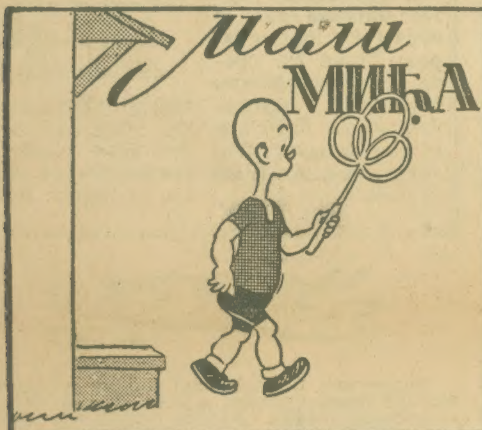
АСТРАГАЛ је:
- *биљка*
- *врста ветра у Јужној Америци*
- *врста коња у Индији*
- *народно платно у Индонезији*

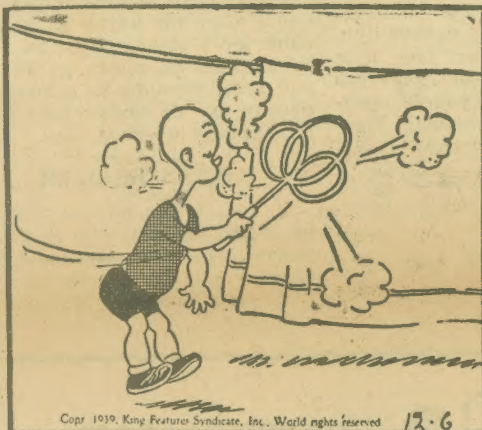
ОДГОВОР:

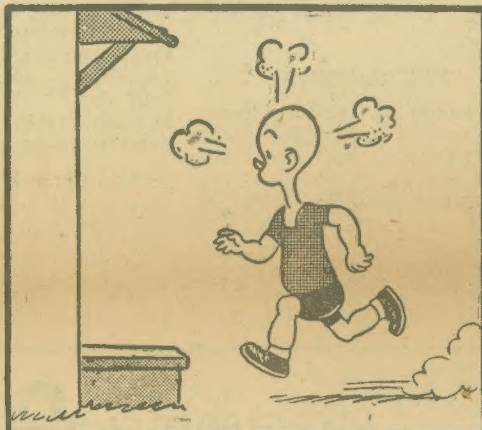
НЕОГРАФ је грчка реч и означава писца који се не држи прописаног правописа, који је новатор, поборник новог начина писања.

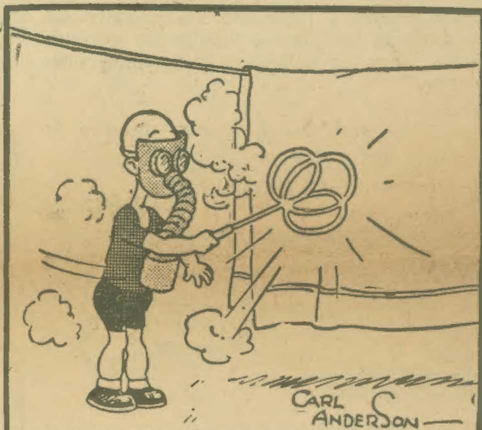
АРКАН је конопац направљен од коњске длаке. Сличан је ласу, а служи за хватање дивљих коња.

АСТРАГАЛ је биљка од које је у свету познато око 1.600 врста. Цветови су јој разних боја. Расте у Северној Америци, Азији и Европи. Семенке шпанског астрагала служе као замена кафе, позната под именом шведска кафа. Од неких врста астрагала добија се гума.

НИЈЕ ТЕ СРЕЋЕ...

Мини наговорила Микија да приреди пријем, на који је она позвала мноштво својих познаника, од којих многе Мики никад дотле није био видео. Док је Мини певала једну оперску арију, обрати се Микију неки непознат човек који је седео до њега:

— Овде је ужасно досадно! Хоћете ли да побегнемо? Мрзи ме да пођем сам.

— Учинио бих то врло радо, — одврати Мики, — али, на несрећу... ја сам овде домаћин!

РУЖНА НАВИКА

Мики: Ако се не варам, Хорације има ружну навику да хрче кад спава.

Белка: Да. Баш пре неки дан сви су му се у канцеларији смејали кад је почео да хрче.

ДОБАР ЧУВАР

Шиља се жали Микију да му је прошле ноћи лисица поклала све кокошке.

— А шта је било с твојим чувеним псом Лиском? — пита га Мики.

— Ту сам заиста имао среће, — одговори Шиља. — Лиско се тако добро био сакрио да га лисица није приметила!

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЏОНИЈА

ЗАХВАЉУЈУЋИ ЛУКАВСТВУ КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА, ЗАРОБЉЕНИ ГУСАР ИСПРИЧАО ЈЕ ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ЗАКОПАНО ГУСАРСКО БЛАГО... ЗАРОБЉЕНИ ГУСАР УПРАВЉА БРОДОМ, КОЈИ ПЛОВИ КА ОСТРВУ ГДЕ СЕ БЛАГО НАЛАЗИ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.